

Рейтинг, ренкінг членів Бюро:

сутність, мотивація та коректність практичного застосування

Іван ІВАНЮК,
начальник департаменту організаційно-аналітичної роботи МТСБУ

Сучасні умови провадження ОСЦПВВНТЗ із яскраво вираженими рисами динамічності та нестабільності, особливо в частині виконання членами Бюро своїх фінансових зобов'язань за наслідками страхових подій, вимагають чіткої та коректної оцінки з боку Дирекції МТСБУ роботи кожного страховика, забезпечення публічного доступу до відповідної частини такої інформації. Відсутність зрозумілої для потенційних страхувальників інформації про результати провадження ОСЦПВВНТЗ кожним членом Бюро, про достатній рівень їх фінансової спроможності, позбавляють можливість таких страхувальників, хоча б за загальними ознаками, оцінити реальні ризики за запропонованою страховою послугою, оптимально вибудувати взаємини з їх представниками. Все це в купі породжує певну недовіру, а іноді відтерміновує бажання автовласників, володільців наземних транспортних засобів щодо укладання обов'язкових договорів страхування автоцивільної відповідальності.

Вважається, що найбільш прийнятним механізмом вирішення означених вище проблем є рейтингування страхових компаній. Проте, як показує практика застосування рейтингових оцінок, різноманітність та багатоманітність існуючих рейтингових моделей не забезпечують єдності, співвимірності та співставності його результатів і значною мірою дає змогу маніпулювати результатами таких оцінювань. Фактично невирішеним сьогодні залишається питання з розроблення єдиної термінологічної бази та загальноприйнятних принципів з метою подальшого формування на їх основі дієвої, гнучкої та водночас комплексної системи рейтингування, зокрема страховиків – членів МТСБУ. Також потребує вивчення питання щодо практичного застосування рейтингових результатів із зосередженням уваги на самому об'єкті рейтингування як ключовому користувачу рейтингової інформації. З'ясування також вимагає сутність поняття "рейтинг" та його відмінності від інших, схожих, на перший погляд, категорій, таких як "ранжирування", "ренкінг" тощо.

Акцентуючи увагу на кількісній та вартісній природі рейтингу, в багатьох сучасних тлумачних словниках, журнальних статтях "рейтинг" (з англ. "to rate" – "оцінювати, визначати клас"), як загальне поняття, частіше трактують, як всеохоплюючу оцінку рівня визнання або авторитету обраного об'єкта, що, в результаті, дає змогу віднести його до певного класу чи категорії. Рейтингова оцінка страховика (з англ. "insurer rating") сприймається як поточний висновок щодо показників страховика з урахуванням ступеню розвитку страхового ринку та його ринкової ваги на предмет фінансової стійкості поточному часі і можливості управляти ситуацією при виникненні загрози фінансової нестабільності. Наявність належного рейтингу вигідно відрізняє будь-якого страховика, будучи доказом відкритості та прозорості його діяльності.

Ренкінг страхових компаній – членів МТСБУ за часткою у загальному обсязі отриманих премій по договорах внутрішнього страхування у січні-вересні 2010 року

№ з/п	Код СК	Назва СК	Частка страховика, %
1	3	"Оранта"	15,99
2	66	"ПРОВІДНА"	9,36
3	78	"СГ "ТАС"	7,43
4	37	"УПСК"	4,72
5	15	"Князя Вієнна Іншуранс Груп"	4,27
6	2	"Дженералі Гарант"	3,28
7	84	"АХА Страхування"	2,96
8	1	"Універсальна"	2,64
9	74	"ПРОСТО-страхування"	2,50
10	102	"Українська страхова група"	2,42
11	11	"ІНГО Україна"	2,11
12	22	"Глобус"	2,07
13	4	"АСКА"	1,90
14	80	"УНКА"	1,88
15	127	"Добробуд"	1,74
16	122	"Країна"	1,65
17	144	"Перша"	1,60
18	141	"Українська екологічна СК"	1,56
19	48	"ПЗУ Україна"	1,52
20	90	"Міська страхова компанія"	1,49
21	35	"Інвестсервіс"	1,39
22	125	"ВУСО"	1,25
23	119	"Іллічевське"	1,20
24	28	"АСКО-Донбас-Північний"	1,08
25	129	"БРОКБІЗНЕС"	1,07
26	151	"Гарантія"	1,06
27	134	"АХА Україна"	0,99
28	8	"ГРАВЕ УКРАЇНА"	0,92
29	112	"ІнтерТрансПоліс"	0,89
30	94	"НОВА"	0,89
31	138	"Альфа Страхування"	0,89
32	140	"Дніпроінмед" АСТЗТ	0,88
33	89	"Європейський страховий альянс"	0,85
34	44	"Оранта-Сін"	0,84
35	118	"Статус"	0,83
36	24	"ХДІ страхування"	0,68
37	23	"Гарантія"	0,66
38	116	"Провіта"	0,63
39	106	"Еталон"	0,63
40	30	"ОМЕГА"	0,44
41	121	"Плюс"	0,43
42	142	"Український страховий стандарт"	0,43
43	120	"Кредо"	0,42
44	137	"Україна"	0,40
45	87	"Харківська муніципальна"	0,38
46	100	"Міжнародна СК"	0,36
47	45	"УТСК"	0,36
48	139	"Український страховий дім"	0,35
49	136	"Каштан"	0,32
50	55	"Оранта-Лугань"	0,31
51	69	"Велта"	0,30
52	132	"Альфа-Гарант"	0,29
53	59	"Енергорезерв"	0,28
54	49	"Кримська СК"	0,25
55	41	"Остра"	0,25
56	36	"СКАРБНИЦЯ"	0,24
57	131	"Лафорт"	0,23
58	67	"АСТАРТА"	0,20
59	101	"АСКО-Мерсервіс"	0,19
60	75	"КЮ БІ Україна"	0,18
61	83	"Укрнафатранс"	0,18
62	98	"Крона"	0,17
63	27	"Укргазпромполіс"	0,16
64	9	"Галицька"	0,16
65	124	"Київський страховий дім"	0,16
66	108	"ІНКОМСТРАХ"	0,16
67	107	"Саламандра-Україна"	0,16
68	62	"Металург"	0,14
69	10	"УОСК"	0,14
70	43	"Інопол"	0,14
71	147	"ЮНІВЕС"	0,14
72	150	"Страховий капітал"	0,13
73	16	"Остра-Суми"	0,09
74	58	"Укоопгарант"	0,09
75	70	"ЛЕММА СІПІ СЕРВЕР"	0,08
76	148	"Магістральполіс"	0,08
77	32	"ТАСТ-Гарантія"	0,08
78	63	"Інтер Гарант"	0,07
79	126	"ВіЕмБі страхування"	0,07
80	145	"ЕнЕмДжі Груп"	0,06
81	103	"Мотор-Гарант"	0,05
82	111	"Мега-гарант"	0,05
83	152	"Проксіма"	0,04
84	130	"Альянс Україна"	0,03
85	72	"Інтер-Поліс"	0,01
86	81	"ЛЕММА"	0,00
87	153	"НАСТА"	0,00
Всього:			100,00

З точки зору практичного застосування, рейтингові показники досить складні і неоднозначні. Їхня кількість, зокрема, за кордоном сягає кількох десятків, і публікуються вони рейтинговими агентствами. Незважаючи на те, що застосовувані ними методики різні, принцип роботи – однаковий. Так, у ході дослідження будь-яке агентство аналізує як кількісні, так і якісні показники діяльності страхової компанії, при цьому використовуються не лише точні методики обчислень, але і експертні оцінки фахівців. Результатом такої комплексної роботи агентства є присвоєння конкретній страховій компанії певного класу надійності.

Безумовно, присвоєння рейтингу, за умови, що він виявиться доволі високим, відомими міжнародними агентствами, зокрема, Moody's Investor Service Inc., Standard&Poor's Corp., Duff&Phelps Credit Rating Co, Fitch IBCA буде могутнім засобом реклами і зміцнить позиції страховика на ринку та підвищить його інвестиційну привабливість. Однак діяльність закордонних рейтингових агентств на страхових ринках країн СНД дещо обмежується у зв'язку із надто високою вартістю їх послуг для українських страховиків.

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України своїм розпорядженням від 03.12.2004 №2885 (зарєєстрованого в Міністерстві юстиції України 23 грудня 2004 року №1627/10226) затвердила Вимоги до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів.

В Україні рейтингова оцінка страховика здійснюється на підставі відомостей фінансової звітності, форма якої затверджена Міністерством фінансів відповідно до Закону "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", розшифровок дебіторської та кредиторської заборгованості, структури запасів, основних фондів, а також форм звіту про доходи та витрати страховика, затвердженого розпорядженням Держфінпослуг.

Аналітичні висновки базуються як на основі оцінки поточного фінансового стану страховика, так і на основі оцінки можливих його змін в майбутньому з врахуванням макроекономічних тенденцій, що впливають на страхову галузь в цілому. При цьому в класичному варіанті застосовуються, як правило, наступні аналітичні прийоми:

■ часовий (горизонтальний) – порівняння кожної позиції звітного періоду з аналогічними позиціями попередніх періодів;

■ структурний (вертикальний) – означення структури фінансових показників через оцінку впливу різних факторів на кінцевий результат;

■ трендовий – визначення за допомогою тренду основної тенденції в динаміці показників (очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів) з обов'язковою екстраполяцією її на відповідний прогностичний період;

■ коефіцієнтний – розрахунок відносних показників щодо відповідних взаємозв'язків між окремими показниками звіту або позиціями різних форм звітності;

■ порівняльний – аналіз зведених показників звітності страховика через порівняння з окремими середньогалузевими показниками;

■ факторний – визначення (через аналіз та синтез) впливу окремих факторів на той чи інший результативний показник господарської діяльності страховика за певний період часу,

Як засвідчують фахівці, найпростішим способом формалізації інформації про стан справ конкретного професійного учасника страхового ринку є ренкінг (з англ. "to rank" – "ранжувати"). Фактично, це ніщо інше, як список страхових компаній, упорядкований за певною ознакою – конкретним об'ємним показником. Наприклад, найчастіше страховики ранжуються за: розмірами активів, капіталу, кількістю укладених договорів страхування, обсягами отриманих страхових платежів та здійснених страхових відшкодувань, розмірами страхових резервів та фінансовим результатом діяльності тощо. Безумовно, навіть така інформація є корисною в умовах дещо обмеженого страхового інформаційного поля. Таке ранжирування не ставить за мету оцінити фактичну фінансову стійкість страховика, однак, з погляду потенційних споживачів страхових послуг воно дозволяє скласти певне уявлення, в кращому випадку, про платоспроможність страховика за

Ренкінг страхових компаній – членів МТСБУ за рівнем врегулювання заяв потерпілих у січні-вересні 2010 року

№ з/п	Код СК	Назва СК	Рівень врегулювання заяв, %
1	144	"Перша"	103,6
2	58	"Укоопгарант"	102,4
3	43	"Інспол"	100,0
4	63	"Інтер Гарант"	100,0
5	98	"Крона"	100,0
6	140	"Дніпроінмед"	99,2
7	49	"Кримська СК"	99,2
8	28	"АСКО-Донбас-Північний"	99,2
9	55	"Оранта-Лугань"	98,6
10	129	"БРОКБІЗНЕС"	98,3
11	2	"Дженерал Гарант"	98,1
12	44	"Оранта-Січ"	97,0
13	116	"Провіта"	96,8
14	3	"Оранта"	96,5
15	11	"ІНГО Україна"	96,4
16	9	"Галицька"	95,7
17	107	"Саламандра-Україна"	95,7
18	4	"АСКА"	95,3
19	37	"УПСК"	95,1
20	41	"Остра"	94,3
21	136	"Каштан"	93,8
22	74	"ПРОСТО-страхування"	93,7
23	59	"Енергорезерв"	93,4
24	94	"НОВА"	92,6
25	112	"ІнтерТрансПоліс"	91,8
26	24	"ХДІ страхування"	91,6
27	119	"Іллічевське"	91,2
28	22	"Глобус"	91,0
29	147	"ЮНІВЕС"	89,5
30	45	"УТСК"	89,3
31	132	"Альфа-Гарант"	89,2
32	141	"Українська екологічна СК"	89,1
33	16	"Остра-Суми"	88,6
34	66	"ПРОВІДНА"	85,6
35	35	"Інвестсервіс"	85,2
36	27	"Укргазпромполіс"	84,9
37	48	"ПЗУ Україна"	83,9
38	102	"Українська страхова група"	82,8
39	90	"Міська страхова компанія"	82,1
40	120	"Кредо"	81,0
41	106	"Еталон"	77,4
42	111	"Мега-гарант"	76,9
43	30	"ОМЕГА"	76,5
44	118	"Статус"	76,0

№ з/п	Код СК	Назва СК	Рівень врегулювання заяв, %
45	100	"Міжнародна СК"	72,5
46	103	"Мотор-Гарант"	71,4
47	70	"ЛЕММА СІПІ СЕРВЕР"	70,6
48	124	"Київський страховий дім"	69,7
49	15	"Княжа Вієнна Іншуранс Груп"	67,9
50	78	СГ "ТАС"	67,7
51	81	"ЛЕММА"	66,7
52	62	"Металург"	65,8
53	130	"Альянс Україна"	65,5
54	134	"АХА Україна"	64,4
55	23	"Гарантія"	64,0
56	138	"Альдра Страхування"	63,8
57	80	"УНІКА"	63,8
58	101	"АСКО-Медсервіс"	63,2
59	152	"Проксіма"	63,2
60	131	"Лафорт"	62,1
61	127	"Добробут"	61,1
62	1	"Універсальна"	58,5
63	32	"ТАС-Гарантія"	58,3
64	137	"Україна"	57,6
65	151	"Гарантія"	56,9
66	122	"Країна"	54,9
67	10	"УОСК"	54,8
68	83	"Укрнафатранс"	54,8
69	67	"АСТАРТА"	54,4
70	125	"ВУСО"	50,1
71	84	"АХА Страхування"	49,1
72	89	"Європейський страховий альянс"	48,6
73	87	"Харківська муніципальна СК"	45,2
74	126	"ВіЕйБі страхування"	44,4
75	8	"ГРАВЕ УКРАЇНА"	42,5
76	121	"Плюс"	41,0
77	69	"Велта"	40,2
78	139	"Український страховий дім"	39,9
79	145	"ЕйЕмДжі Груп"	38,2
80	142	"Український страховий стандарт"	32,6
81	108	"ІНКОМСТРАХ"	31,0
82	36	"СКАРБНИЦЯ"	31,0
83	75	"КЮ Бі І Україна"	30,9
84	150	"Страховий капітал"	12,4
85	148	"Магістральполіс"	4,7
86	72	"Інтер-Поліс"	0,0
87	153	"НАСТА"	0,0
Всього:			75,7

Ренкінг страхових компаній – членів МТСБУ за рівнем виплат у січні-вересні 2010 року

№ з/п	Код СК	Назва СК	Рівень виплат, %
1	81	"ЛЕММА"	386,0
2	130	"Альянс Україна"	305,8
3	126	"ВІЕЙІ Страховання"	288,4
4	134	"АХА Україна"	95,1
5	120	"Кредо"	95,0
6	11	"ІНГО Україна"	84,3
7	4	"АСКА"	83,8
8	102	"Українська страхова група"	81,1
9	132	"Альфа-Гарант"	76,7
10	2	"Дженералі Гарант"	76,6
11	137	"Україна"	71,9
12	80	"УНІКА"	70,1
13	30	"ОМЕГА"	69,6
14	107	"Саламандра-Україна"	66,4
15	74	"ПРОСТО-страховання"	61,9
16	84	"АХА Страховання"	59,5
17	75	"КЮ БІ І Україна"	59,4
18	10	"УОСК"	57,3
19	15	"Княжа Вієнна Іншуранс Груп"	55,7
20	138	"Альфа Страховання"	55,5
21	106	"Еталон"	55,1
22	1	"Універсальна"	54,5
23	83	"Укрнафатранс"	53,5
24	16	"Остра-Суми"	53,2
25	45	"УТСК"	52,2
26	124	"Київський страховий дім"	51,9
27	94	"НОВА"	51,1
28	129	"БРОКБІЗНЕС"	51,1
29	125	"ВУСО"	47,6
30	66	"ПРОВІДНА"	47,3
31	48	"ПЗУ Україна"	46,0
32	22	"Глобус"	45,8
33	62	"Металург"	42,3
34	23	"Гарантія"	41,4
35	3	"Оранта"	40,4
36	116	"Провіта"	39,8
37	100	"Міжнародна СК"	37,7
38	78	"СГ "ТАС"	37,0
39	8	"ГРАВЕ УКРАЇНА"	36,8
40	36	"СКАРБНИЦЯ"	36,6
41	90	"Миська страхова компанія"	35,9
42	122	"Країна"	35,1
43	101	"АСКО-Медсервіс"	33,4
44	89	"Європейський страховий альянс"	33,0

№ з/п	Код СК	Назва СК	Рівень виплат, %
45	98	"Крона"	32,4
46	28	"АСКО-Донбас-Північний"	32,3
47	70	"ЛЕММА СІТІ СЕРВЕР"	31,8
48	119	"Іллічеське"	31,8
49	49	"Кримська СК"	31,7
50	58	"Укоопгарант"	31,5
51	142	"Український страховий стандарт"	30,9
52	44	"Оранта-Січ"	29,4
53	37	"УПСК"	29,3
54	35	"Інвестсервіс"	27,8
55	24	"ХДІ страхування"	26,9
56	87	"Харківська муніципальна СК"	25,9
57	32	"ТАСТ-Гарантія"	25,8
58	144	"Перша"	25,4
59	118	"Статус"	23,8
60	145	"ЕйемДжі Груп"	22,9
61	152	"Проксіма"	21,5
62	63	"Інтер Гарант"	21,2
63	27	"Укрзапромполіс"	20,9
64	136	"Каштан"	20,8
65	55	"Оранта-Лугань"	20,6
66	141	"Українська екологічна СК"	20,4
67	151	"Гарантія"	19,7
68	139	"Український страховий дім"	19,5
69	41	"Остра"	19,2
70	59	"Енергорезерв"	18,9
71	127	"Добробут"	18,4
72	111	"Мега-гарант"	16,4
73	147	"ЮНІВЕС"	15,9
74	9	"Галицька"	15,3
75	103	"Мотор-Гарант"	13,5
76	108	"ІНКОМСТРАХ"	10,6
77	67	"АСТАРТА"	10,3
78	150	"Страховий капітал"	9,1
79	131	"Лафорт"	7,0
80	140	"Дніпроінмед"	6,8
81	43	"Інспол"	6,7
82	112	"ІнтерТрансПоліс"	6,2
83	121	"Плюс"	6,1
84	69	"Велта"	5,8
85	148	"Магістральполіс"	2,4
86	72	"Інтер-Поліс"	0,0
87	153	"НАСТА"	0,0
Всього:			45,3

Ренкінг страховиків – членів МТСБУ за часткою скарг у кількості врегульованих заяв про страхове відшкодування в січні-вересні 2010 року

№ з/п	Код СК	На дії якої СК скарга	Частка кількості скарг у кількості врегульованих заяв про страхове відшкодування, %
1	41	"Остра"	18,18
2	43	"Інспол"	18,18
3	142	"Український страховий стандарт"	14,49
4	67	"АСТАРТА"	13,16
5	81	"ЛЕММА"	13,04
6	35	"Інвестсервіс"	12,90
7	152	"Проксіма"	10,91
8	103	"Мотор-Гарант"	10,00
9	112	"ІнтерТрансПоліс"	10,00
10	131	"ЛАФОРТ"	10,00
11	139	"Український страховий дім"	7,79
12	118	"Статус"	6,76
13	136	"Каштан"	6,59
14	107	"Саламандра-Україна"	6,45
15	140	"Дніпроінмед"	6,33
16	94	"НОВА"	6,12
17	55	"Оранта-Лугань"	5,88
18	132	"Альфа-Гарант"	5,41
19	89	"Європейський страховий альянс"	5,05
20	127	"Добробут"	4,49
21	83	"УКРНАФАТРАНС"	4,10
22	10	"УОСК"	3,91
23	36	"СКАРБНИЦЯ"	3,85
24	116	"Провіта"	3,72
25	58	"Укоопгарант"	3,70
26	24	"ХДІ страхування"	3,66
27	87	"Харківська муніципальна СК"	3,63
28	3	"Оранта"	3,63
29	125	"ВУСО"	3,47
30	141	"Українська екологічна СК"	3,22
31	23	"Гарантія"	3,21
32	45	"УТСК"	3,21
33	1	"Універсальна"	3,11
34	98	"Крона"	3,08
35	122	"Країна"	2,73
36	148	"Магістральполіс"	2,63
37	37	"УПСК"	2,16

№ з/п	Код СК	На дії якої СК скарга	Частка кількості скарг у кількості врегульованих заяв про страхове відшкодування, %
38	9	"Галицька"	2,13
39	120	"Кредо"	2,06
40	74	"ПРОСТО-страховання"	1,85
41	78	"СГ "ТАС"	1,60
42	16	"Остра-Суми"	1,56
43	8	"ГРАВЕ УКРАЇНА"	1,44
44	130	"Альянс Україна"	1,42
45	100	"Міжнародна СК"	1,42
46	11	"ІНГО Україна"	1,29
47	90	"Миська страхова компанія"	1,28
48	144	"Перша"	1,25
49	15	"Княжа Вієнна Іншуранс Груп"	1,11
50	150	"Страховий капітал"	1,11
51	2	"Дженералі Гарант"	1,10
52	106	"Еталон"	1,09
53	137	"Україна"	0,92
54	124	"Київський страховий дім"	0,92
55	101	"АСКО-Медсервіс"	0,91
56	30	"ОМЕГА"	0,90
57	49	"Кримська СК"	0,89
58	44	"Оранта-Січ"	0,83
59	28	"АСКО-Донбас Північний"	0,82
60	102	"Українська страхова група"	0,73
61	48	"ПЗУ Україна"	0,72
62	22	"Глобус"	0,71
63	129	"БРОКБІЗНЕС"	0,70
64	134	"АХА Україна"	0,55
65	126	"ВІЕЙІ Страховання"	0,47
66	4	"АСКА"	0,44
67	138	"Альфа Страховання"	0,42
68	66	"ПРОВІДНА"	0,41
69	84	"АХА Страховання"	0,41
70	80	"УНІКА"	0,26
71	153	"НАСТА"	0,00
72	69	"Велта"	0,00
73	119	"Іллічеське"	0,00
74	147	"ЮНІВЕС"	0,00
Всього:			1,95

величиною власних засобів і його ділової активності (величини зібраних премій і сформованих страхових резервів). Саме такий ренкінг (як один із додаткових показників) має братися до уваги тендерними комісіями, які проводять закупівлю страхових послуг з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за рахунок бюджетних коштів. Натомість досить часто окремими тендерними комісіями робиться "ставка" на "необхідних" учасників тендерних торгів, які вигідно відрізняються від інших учасників лише кількістю укладених договорів та часткою такого учасника в загальній сумі зібраних страхових платежів за такими договорами.

Ось чому для коректного ранжирування членів Бюро та формування більш реалістичної оцінки щодо кожного з них як найбільш достойного переможця тендерних торгів доцільніше, окрім найпривабливішої цінової пропозиції (розрахованої відповідно до чинного законодавства), використовувати ренкінги, що базуються на кількох показниках. Насамперед це ренкінги щодо кількості не врегульованих заяв в загальній кількості заяв про страхове відшкодування, частка скарг на дії страховика в загальній кількості отриманих та врегульованих заяв про страхове відшкодування, середній термін врегулювання заяв потерпілих тощо.

Слід зауважити, що в Україні у 1995-1999 роках ренкінг страховиків (як правило, показники діяльності перших 50-ти страхових компаній) оприлюднювався Укрстрахнаглядом, в основному, через їх публікацію в газеті "Україна BUSINESS". Згодом ренкінги професійних учасників страхового ринку (страховиків, перестраховиків, страхових брокерів) почали, в основному, публікуватися в "Insurance TOP" – щоквартальному виданні Українського науково-дослідного інституту "Права та економічних досліджень", інформаційно-аналітичному бюлетені "Фінансовий ринок України", Альманаху "Страховий ринок України".

Використання страхових рейтингів, а також застосування ренкінгів страховиків – членів МТСБУ мають певну специфіку та дещо обмежені можливості. Насамперед це обумовлено недостатнім нормативно-правовим та методичним забезпеченням пруденційного аналізу основних параметрів страховика, які, в першу чергу, дозволили б чітко оцінити здатність страховика (у поточному та перспективному періодах) виконувати взяті на себе договірні зобов'язання перед